

Hagfors kommun

kommun@hagfors.se

Rektorn vid Älvstrandsgymnasiet

roland.wiklund@hagfors.se

Beslut för gymnasieskola och gymnasie- särskola

efter tillsyn i Älvstrandsgymnasiet
i Hagfors kommun

Tillsyn i Älvstrandsgymnasiet

Skolinspektionen genomför tillsyn i Hagfors kommun under våren 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Älvstrandsgymnasiet besöktes av Skolinspektionen mellan den 14 och 16 april 2014.

Fakta om skolenheten

Vid Älvstrandsgymnasiet studerar cirka 420 ungdomar. Utbildningen vid skolan omfattar tio nationella program: Barn- och fritidsprogrammet (BF) med inriktningen pedagogiskt arbete, Bygg- och anläggningsprogrammet (BA) med inriktningen husbyggnad, El- och energiprogrammet (EE) med inriktningen elteknik, Fordons och transportprogrammet (FT) med inriktningen personbil, Industritekniska programmet (IN) med inriktningen produkt och maskinteknik, Vård- och omsorgsprogrammet (VO), Ekonomiprogrammet (EK) inriktningen ekonomi, Naturvetenskapsprogrammet (NA) med inriktningen naturvetenskap, Samhällsvetenskapsprogrammet (SA) med inriktningarna beteendevetenskap samt medier, information och kommunikation samt Teknikprogrammet (TE) med den inriktningen design och produktutveckling. För elever som ännu inte har behörighet till nationella program finns introduktionsprogram i form av yrkesintroduktion, språkin introduktion, programinriktat individuellt val samt individuellt alternativ. Vidare finns gymnasiesärskola med det nationella programmet för Fastighet, anläggning och byggnation samt individuella program. Vid Älvstrandsgymnasiet finns även elever som studerar på det nationella Hantverksprogrammet i gymnasiesärskolans årskurs 2-4.

Älvstrandsgymnasiet har även en nationellt godkänd idrottsutbildning (NIU) i innebandy där idrottare erbjuds kombinera en elitsatsning med sina studier på något av skolans gymnasieprogram. Skolan erbjuder även en lokal idrottsutbildning LIU inom ishockey och innebandy där elever kombinerar idrott och studier genom att inom ramen för det individuella valet ha idrott och hälsa med specialisering.

Älvstrandsgymnasiet leds av en rektor som också är rektor för vuxenutbildningen i Hagfors kommun. Skolans lärare är organiserade i ämnesövergripande arbetslag, men har också en tillhörighet i sin ämnesgrupp. Många lärare undervisar på flera program. Verksamheten vid Älvstrandsgymnasiet bedrivs huvudsakligen vid Älvstranden bildningscentrum som förutom gymnasieskola innefattar lokaler för grundskola F-9 samt vuxenutbildning. Undervisningen på gymnasiesärskolan, stora delar av undervisningen vid skolans introduktionsprogram samt undervisning i vissa yrkesämnen är förlagd till två andra lokaler.

Kunskapsresultat

Av Skolverkets officiella statistik framgår att den genomsnittliga betygspoängen för elever som avslutade sin utbildning läsåret 2012/13 vid Älvstrandsgymnasiet var 13,8. Detta är i paritet med genomsnittet för riket (14,0). Av samma statistik framgår att eleverna på barn- och fritidsprogrammet, byggprogrammet samt teknikprogrammet har en betydligt högre genomsnittlig betygspoäng än vad som redovisas för riket på respektive program. Jämfört med tidigare läsår är den genomsnittliga betygspoängen för hela skolan stabil med endast smärre variationer. Dock fluktuerar den genomsnittliga betygspoängen på flera av programmen åt olika håll över åren. Andelen elever som avslutat sin utbildning inom fyra år var 86 procent, vilket var i paritet med riket (85 procent).

Statistiken visar vidare att av de elever som avslutade utbildningen på ett nationellt program vid Älvstrandsgymnasiet läsåret 2012/13 fick mellan 89 och 100 procent lägst betyget godkänt i kärnämneskurserna. För de karaktärsämneskurser som redovisas i den nationella statistiken och projektarbetet erhöll mellan 98 och 100 procent minst godkänt betyg. Totalt 89 procent av eleverna på Älvstrandsgymnasiet var behöriga till studier vid universitet och högskola samma år, vilket är något högre än genomsnittet för riket (87 procent). Över de senaste tio åren har andelen elever vid Älvstrandsgymnasiet med behörighet till universitet och högskola varit högre än för riket som helhet.

För gymnasiesärskolan saknas officiell statistik över kunskapsresultat. Vid Älvstrandsgymnasiet har hittills endast en grupp på fem elever gått färdigt det nationella hantverksprogrammet. Samtliga dessa elever har erhållit slutbetyg. Skolan har inte utfärdat betyg för någon elev i yrkesträning. Skolan har inte gjort någon sammanställning över kunskapsresultaten i samtliga kurser vid gymnasiesärskolan. För de elever som går i årskurs 1 på programmet för fastighet, anläggning och byggnation (Gysär13) har inga kurser avslutats än, varför det inte finns några betyg att redovisa.

Helhetsbedömning

Kunskapsresultaten för elever i gymnasieskolan är vid Älvstrandsgymnasiet i de flesta avseenden bättre än eller i paritet med de genomsnittliga resultaten i riket. Trots detta är det på Älvstrandsgymnasiet ett inte obetydligt antal elever som avbryter studierna eller som inte når kunskapskraven som minst ska uppnås i de utbildningar och kurser som de studerar. Älvstrandsgymnasiet måste därför förtydliga rutinerna i arbetet med det särskilda stödet så att det överensstämmer med skollagens krav och att all personal blir införstådda med de rutiner som gäller vid skolan. Rektorn måste också se till att åtgärdsprogrammen har en god kvalitet och uppfyller skollagens krav vilket har betydelse för en-

skilda elevers möjligheter att nå målen. Vidare måste huvudmannen och rektorn se till att det inom elevhälsan finns tid och kompetens att tillgodose behoven av specialpedagogiska insatser.

De flesta utbildningar som bedrivs i skolan har få elever. Detta innebär att undervisningen i karaktärsämnen ofta bedrivs i mycket små grupper. De gymnasiegemensamma ämnena läser eleverna ofta tillsammans med elever från andra program. Samtidigt som såväl elever som personal i skolan uttrycker att det stora utbudet av utbildningar är positivt visar tillsynen att lärarna i planeringen inte i tillräcklig utsträckning samarbetar för att utforma undervisningen utifrån examensmålen i gymnasieskolan och programmålen i gymnasiesärskolan. Att verksamheten vid Älvstrandsgymnasiet inte uppfyller författningarnas krav i dessa avseenden har också betydelse för elevernas möjlighet att se helheten i sin specifika utbildning och därigenom stimuleras att nå högre resultat.

Många av skolans elever saknar kunskap om utbildningsmålen utöver de mål som anges i ämnes- och kursplaner. Rektorn och lärarna på Älvstrandsgymnasiet måste därför bli bättre på att informera om och klargöra vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer samt vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Inte minst är detta viktigt i sammanhanget där eleverna ska kunna ta ansvar och ges ett reellt inflytande över undervisningen.

Vid samtal med elever och lärare har inte framkommit annat än att eleverna trivs och känner sig trygga på Älvstrandsgymnasiet. Att skolan är liten och att eleverna har nära till sina lärare uppger de som några av orsakerna till att de trivs med sin utbildning. Skolan använder sig av exempelvis föreläsningar och olika material och metoder i arbetet med att förebygga diskriminering och kränkande behandling. Dock används inte skolans plan mot kränkande behandling som ett instrument i det förbyggande arbetet för att utifrån kartläggningar planera konkreta åtgärder det kommande året .

Flera av de områden som brister är rektorns ansvar och som är viktiga för elevernas måluppfyllelse. Förutom arbetet med särskilt stöd och lärarnas samverkan i arbetet med examensmålen och programmålen som berörts ovan finns det behov av ett kvalitetsarbete som är systematiskt och tar utgångspunkt i skolans resultat. Detta är nödvändigt för att identifiera och arbeta med angelägna utvecklingsbehov i verksamheten. Brister i det systematiska kvalitetsarbetet innebär att huvudmannen och rektorn saknar ett underlag för att kunna fatta viktiga beslut som på både kort och lång sikt ger möjligheter till resultatförbättringar. Rektorn och lärarna behöver analysera skolans resultat och dra slutsatser av detta samt bedriva ett kontinuerligt arbete där resultaten utvärderas, arbetssätten ifrågasätts och nya metoder prövas. Fortsättningsvis måste skolans

rektor som pedagogisk ledare och chef för lärarna också ta sitt ansvar för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen.

Skolinspektionen pekar i detta beslut på ett antal områden som behöver åtgärdas för att förbättra elevernas måluppfyllelse. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Hagfors kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 29 augusti 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Hagfors kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med undervisning och lärande.

- Rektorn och lärarna ska klargöra för elever vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever har
- Undervisningen i gymnasieskolan ska utgå från och omfatta examensmålen för respektive nationellt program
- Undervisningen i gymnasiesärskolan ska utgå från programmålen för respektive nationellt program
- Lärarna ska samverka med varandra i arbetet med att nå utbildningens mål

Motivering

Enligt skollagen ska rektor ansvara för att eleverna informeras om vad som gäller i fråga om inflytande och samråd samt huvuddragen i de bestämmelser som gäller för utbildningen. Enligt läroplanerna ska skolan klargöra utbildningens mål liksom vilka rättigheter och skyldigheter eleverna har. Av skollagen framgår att det för varje nationellt program i gymnasieskolan ska finnas examensmål som innehåller mål för programmet. Enligt förarbetena (prop. 2008/09:199 s. 117) ska examensmålen ligga till grund för planeringen av utbildningen och undervisningen från elevens första dag på programmet. Examensmålen ska styra utbildningen och gymnasiearbetets utformning och innehåll. Av skollagen framgår vidare att det för varje nationellt program i gymna-

siesärskolan ska finnas program mål. Enligt förarbetena (prop. 2011/12:50 s. 57) bör program målen styra utbildningen och gymnasiesärskolearbetets utformning och innehåll. I läroplanerna anges att lärarna ska samverka med varandra i arbetet med att nå utbildnings målen.

I intervjuer med elever vid Älvstrandsgymnasiet uppger de att de har fått information om ämnesplanernas innehåll och kursernas kunskapskrav. Enligt eleverna varierar det dock mellan lärarna vilken tid och energi som läggs på att förklara dessa. Det finns lärare som endast går igenom mål och krav vid kursens början eller visar elever var eleverna själva kan läsa om dem. Eleverna ger också exempel på lärare som genom provexempel och uppgifter kontinuerligt under kursen kopplar till ämnesplan och kunskapskrav för att förklara innebörden i de formuleringar som anges där. Av intervjuer med elever inom gymnasie- och gymnasiesärskolans program framgår att de inte har kännedom om de examensmål respektive program mål som ska ligga till grund för planeringen av utbildningen och undervisningen. Eleverna kan heller inte ge några exempel på ämnesövergripande arbete som utgår från examens målen. Flera av eleverna känner till att det finns en läroplan för gymnasieskolan men har inte kunskap om vad den innehåller. Ingen av eleverna kan påminna sig om att de fått information om vad läroplanen anger för exempelvis elevernas ansvar och inflytande.

I intervjuerna med lärarna bekräftas att lärarna på de olika programmen inte har arbetat med frågan om hur målen för utbildningen och kunskapskraven ska klargöras för eleverna. Det finns inga gemensamma riktlinjer för hur detta ska gå till och även om det i vissa ämneslag har diskuterats så bekräftar lärarna elevernas bild av att det kan se väldigt olika ut beroende på ämne och lärare. Av intervjuer med lärare och rektor framgår också att fokus i skolans information ligger på ämnes- och kurs målen och inte på examensmål och mål i läroplanen.

I intervjuerna framför enskilda lärare att de utgår från delar av examens målen i sin egen undervisning genom olika inslag av "infärgning" exempelvis genom att i matematikundervisningen göra beräkningar som anknyter till respektive yrkesområde. Vissa lärare uppger också att de samarbetat med lärare i samma ämne inom ämneslaget med frågor om hur examens målen ska komma in i undervisningen. Däremot saknas exempel på ämnesöverskridande samarbete eller andra samarbetsformer mellan exempelvis yrkeslärare och lärare i gymnasiegemensamma ämnen för att förverkliga examens målen i undervisningen på ett program.

I intervjuer med rektorn och lärare framkommer också att skolans organisation enligt dem försvårar arbetet med examens målen då många av skolans undervisningsgrupper i de gymnasiegemensamma ämnena är sammansatta av elever

från flera olika program. Lärarna på gymnasiesärskolan uppger att de tidigare inte arbetat och planerat gemensamt utifrån programmålen men i samband med implementeringen av reformen gymnasiesärskolan 2013, Gysär13, har sådana diskussioner förts i lärararbetslaget. Dock har lärarna ännu inte kommit fram till hur programmålen ska förverkligas i undervisningen.

Av utredningen framgår att det finns brister i skolans arbete med att klargöra utbildningens mål för elever. Av utredningen framgår också att undervisningen inte i tillräcklig utsträckning utgår från examensmålen i gymnasieskolan och programmålen i gymnasiesärskolan samt att lärarna inte i tillräcklig utsträckning samverkar för att nå utbildningens mål. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

4 kap. 14 § skollagen

Lgy 11 1. Skolans värdegrund och uppgifter, Rättigheter och skyldigheter Lpf 94 Skolans värdegrund och uppgifter, Rättigheter och skyldigheter/Läroplan för gymnasiesärskolan 2013 Skolans värdegrund och uppgifter, Rättigheter och skyldigheter

16 kap. 6 § skollagen, 19 kap. 2 § skollagen (utbildning påbörjad före den 1 juli 2013), 19 kap. 5 § skollagen (utbildning påbörjad efter den 30 juni 2013)

Förordning om examensmål för gymnasieskolans nationella program (SKOLFS 2010:14), Förordningen om särskilda program för gymnasiesärskolans nationella program (SKOLFS 1994:13) (utbildning påbörjad före den 30 juni 2013), Förordningen om program för gymnasiesärskolans nationella program (SKOLFS 2013:5) och för skolenheten aktuella program (utbildning påbörjad efter den 30 juni 2013)

Lgy 11 2.1 Kunskaper, Lpf 94 2.1 Kunskaper/Läroplan för gymnasiesärskolan 2013, 2.1 Kunskaper

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Hagfors kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med grundläggande värden och inflytande.

- Eleverna ska ha ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll och ska hållas informerade i frågor som rör dem

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Elever ska alltid ha möjlighet att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen. Enligt läroplanen ska läraren svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen.

Av intervjuer med elever i gymnasieskolan framgår att eleverna överlag inte har kunskap om läroplanens mål att de ska ges ett reellt inflytande på såväl innehåll som former i utbildningen. Många av eleverna Skolinspektionen träffar är dock nöjda med det de kan påverka. De flesta exempel på inflytande som eleverna ger innebär att de kan lämna synpunkter på en färdig planering som läraren gjort men inte att de inbjuds att tillsammans med läraren planera större eller mindre avsnitt i kursen. De exempel som eleverna ger handlar vanligtvis om att påverka redovisningsformer och i vilken ordningsföljd vissa moment studeras. Eleverna beskriver dessutom att det för vissa lärare också kan handla om att få påverka på vilket sätt ett område ska studeras exempelvis när det gäller förekomsten av grupparbeten, enskilda studier, studiebesök och lärarledd klassrumsundervisning osv. Enligt eleverna beror det på lärare och ämne i vilken utsträckning de ges inflytande på undervisningen.

I intervjuer med lärare framkommer att det inte genomförts något skolövergripande arbete om hur eleverna vid Älvstrandsgymnasiet ska ges ett reellt inflytande över undervisningen. Av intervjuerna framgår också att lärarna i vissa ämneslag diskuterat elevinflytande men att elevinflytandet i praktiken hanteras olika beroende på lärare och ämne. En lärare beskriver att i sitt ämne inte finns utrymme för ett elevinflytande då kursplanerna är så styrande. Rektorn bekräftar också elevernas och lärarnas bild att det kan variera mellan lärarna i vilken utsträckning eleverna får möjlighet till inflytande i undervisningen.

Utredningen visar att alla elever, i flera ämnen, inte ges ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

4 kap. 9 § skollagen

Lgy 11 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Särskilt stöd**Bedömning**

Hagfors kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med särskilt stöd.

- Den som uppmärksammar att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller har andra svårigheter i skolsituationen ska anmäla detta till rektorn
- Rektorn ska se till att behovet av särskilt stöd skyndsamt utreds
- Vid utredningen ska samråd ske med elevhälsan
- Åtgärdsprogram ska beslutas av rektorn och där anges vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas

Motivering

I skollagen anges att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, så ska detta anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd. Vidare ska enligt skollagen ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn.

I intervjuer med rektor, de båda lärargrupperna och elevhälsan får Skolinspektionen på frågan om skolans rutiner för arbetet med det särskilda stödet ta del av många olika uppgifter om hur detta arbete bedrivs och om vad som gäller. Alla lärare har inte klart för sig hur och till vem det ska anmälas när man uppmärksammat att en elev befaras inte nå kunskapskraven som minst ska uppnås. Någon lärare uppger sig anmäla detta till expeditionen och att detta då resulterar i att eleven får schemalagd stödundervisning utanför den ordinarie undervisningen. Några andra lärare uppger att när det befaras att elev inte når kunskapskraven ska detta anmälas till elevhälsan och ytterligare andra lärare uppger att det ska anmälas på särskild blankett till rektorn. Lärarna har också olika uppfattningar om i vilka sammanhang man ska använda skolans blankett för uppmärksammande. Det framkommer också i intervjuerna att lärarna har olika

bilder av vad som händer senare i beslutskedjan kring särskilt stöd. Såväl i intervjuerna med lärarna som med elevhälsan ges exempel på elever som fått särskilda stödinsatser utan att det har skrivits åtgärdsprogram. Enligt rektorn beslutar han om att det ska göras utredning i de fall som kommer till hans kännedom. Han beslutar också om åtgärdsprogrammet när utredningen påvisat behov av särskilt stöd. Rektorn uppger också att han inte delegerat till någon annan i organisationen att fatta beslut i sitt ställe i sådana frågor där författningarna anger rektor som beslutsfattare. Enligt rektorn är det vanligtvis mentorn eller den undervisande läraren som får uppdraget att göra utredningen. Elevhälsan bistår i arbetet. Av intervju med elevhälsan framgår att det även förekommer att elever kan få åtgärdsprogram utan att detta gått ända till rektorn och att åtgärdsprogram kan upprättas utan att en formell utredning gjorts. Den lärare som ingår i elevhälsan och har specialpedagogisk kompetens berättar att hon när lärare frågat om de ska göra ett åtgärdsprogram för en elev som har svårigheter i en specifik kurs svarat att de kan göra detta. Av intervjun med elevhälsan framgår också att det finns två typer av åtgärdsprogram vid skolan. Ett som lärarna gör i sina ämnen och ett som mera gäller elevens hela skolsituation där såväl elevhälsan som rektorn alltid är involverade.

Skolinspektionen har tagit del av några åtgärdsprogram som utarbetats för elever på Älvstrandsgymnasiet. Åtgärdsprogrammen är av varierande kvalitet och uppfyller i olika grad skollagens krav. I flera av åtgärdsprogrammen under rubriken "Behov" anges inte elevens behov utan det är elevens svårigheter som lyfts fram. Exempelvis "Eleven uppnår ej kunskapskraven i Engelska A-kurs" och målet anges som "Att uppnå ett godkänt betyg i Engelska A-kurs". Inte heller framgår tydligt i alla åtgärdsprogram hur behoven ska tillgodoses. Vidare anges i flera av åtgärdsprogrammen inte hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

I samband med faktagranskning av Skolinspektionens beslut uppger rektorn att skolan har rutiner om särskilt stöd och åtgärdsprogram. Vidare uppger rektorn att skolledningen vid ett flertal studiedagar informerat lärarna. Rektorn är dock införstådd med att rutinerna behöver utvärderas och utvecklas.

Utredningen visar att skolans rutiner för arbetet med elever i behov av särskilt stöd inte är kända av personalen och i många fall inte tillämpas i arbetet. Rektorn har inte fått information i samtliga fall då elever befaras att inte nå kunskapskraven som lägst ska uppnås och i dessa fall därför inte beslutat om att utreda elevernas behov av särskilt stöd. Det finns även elever vid skolan som ges särskilt stöd utan att behoven utretts och åtgärdsprogram utarbetats. Det framgår även av utredningen att det förekommer att åtgärdsprogram utarbetas utan samråd med elevhälsan och utan rektorns kännedom. Det upprättas också åtgärdsprogram där det inte tydligt framgår vilka behov eleven har och hur dessa ska tillgodoses samt att det inte alltid anges hur åtgärderna ska följas upp

och utvärderas. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

3 kap. 8–9 §§ skollagen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Hagfors kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra med pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorn ska ta ansvar som pedagogisk ledare och chef och verka för att utbildningen utvecklas
- Rektorn ska ta ansvar för skolans resultat och för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete vid skolenheten och omsätter resultaten i åtgärder för att uppfylla de nationella målen

Motivering

Av skollagen framgår att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektor ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn enligt läroplanerna ansvar för skolans resultat. Enligt skollagen ansvarar rektorn även för att det genomförs ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete på skolenhetsnivå som består av planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Kvalitetsarbetet på skolenhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

I intervjuer med rektorn och personal uppges att det sedan några år tillbaka skett en förändring i ledningsorganisationen där nuvarande rektorn fått ansvaret för gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och vuxenutbildningen samtidigt som den samlade ledningsresursen minskat med en person. Rektor uppger att han bland annat på grund av detta inte haft möjligheter att arbeta med övergripande utvecklingsfrågor i den utsträckning som skulle behövas. I intervjuerna med personalen framhålls att rektorn har fått en orimlig arbetssituation och därför inte som pedagogisk ledare kunnat driva skolan framåt på alla områden där det finns behov av utveckling. Tillsynen visar också att skolans arbete brister på flera av de områden som är rektors ansvar och därför kan kopplas till den pedagogiska ledningen av skolan. Detta gäller det systematiska kvalitetsarbetet men också arbetet med det särskilda stödet som inte är tydliggjort på

skolan. Vidare finner Skolinspektionen att skolan på flera områden saknar ett gemensamt arbete med att utveckla förhållningssätt och metoder. Exempelvis gäller det uppdraget att tydliggöra målen för utbildningen och ge eleverna inflytande. Rektorn uppger att han kommer att få en förstärkning av ledningsressursen vilket han anser kommer att ge honom större möjlighet att fungera som skolans pedagogiska ledare.

Enligt rektorn har Älvstrandsgymnasiets systematiska kvalitetsarbete varit eftersatt bland annat på grund av de förändringar i rektorsorganisationen som genomförts de senaste åren. På skolenhetsnivå har inga sammanställningar gjorts av verksamheternas resultat där alla utbildningar, ämnen och kurser synliggörs. Av lärarintervjuer framgår att de flesta lärare gör en utvärdering av sina kurser och skickar dessa till rektorn. Dock sker ingen sammanställning och gemensam analys av de samlade resultaten av utvärderingarna. Gymnasiesärskolans personal gör varje år en verksamhetsberättelse som skickas till rektor. Inte heller denna blir föremål för analyser och ställningstaganden om lämpliga insatser för att öka måluppfyllelsen. Av intervjuer med personal och rektor framgår att personal och lärare inte är involverade i diskussioner om Älvstrandsgymnasiets samlade resultat i syfte att identifiera åtgärder som behöver vidtas för att öka måluppfyllelsen. Exempelvis har satta betyg inte sammanställts i respektive ämne i de olika verksamheterna för att bilda underlag för utvärdering och gemensam diskussion med lärarna i syfte att säkerställa en rättvis och likvärdig betygsättning. Inte heller har resultaten av skolans arbete med särskilt stöd följts upp och utvärderats. Av intervjuerna framgår att inte heller eleverna medverkar i kvalitetsarbetet.

Rektor uppger att det utarbetats en plan för det systematiska kvalitetsarbetet vid skolan. Planen bygger på en årscykel som arbetats fram av verksamhetschefen. Enligt skolans utvecklingsledare har planen implementerats på programnivå där uppföljningar av resultaten, diskussioner och analyser görs och rapporteras till rektor. Tillsammans med utvecklingsledarna kommer rektorn att göra sammanställningar för hela skolan som sedan kan bilda underlag för analyser och ställningstaganden om relevanta åtgärder för bättre måluppfyllelse.

Av utredningen framgår att rektor som pedagogisk ledare och chef inte i tillräcklig utsträckning tar ansvar för verksamhetens utveckling mot de nationella målen. Utredningen visar också att rektorn inte tar tillräckligt ansvar för att det vid skolenheten bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som är dokumenterat och där skolans resultat följs upp och analyseras samt används för att planera och utveckla verksamheten mot de nationella målen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs avhjälpa bristerna.

Författning

2 kap. 9 §, 4 kap. 4-6 §§ skollagen,

Lgy 11 2.6 Rektorns ansvar, Lpf 94, 2.6 Rektors ansvar/Läroplan för gymnasiesärskolan 2013, 2.6 Rektorns ansvar

Erbjudande av utbildning**Bedömning**

Hagfors kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med erbjudande av utbildning.

- Elevhälsan ska arbeta förebyggande och hälsofrämjande
- Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser
- Skolan ska ge studiehandledning på modersmålet till elever som har behov av det

Motivering

Enligt skollagen ska det för eleverna i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Enligt gymnasieförordningen ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål om eleven behöver det.

Vid Älvstrandsgymnasiet finns ett elevhälsoteam som består av skolsköterska, kurator, studie- och yrkesvägledare (SYV) samt en lärare med specialpedagogisk kompetens. Det finns också tillgång till skolläkare för både gymnasieskolans och gymnasiesärskolans elever. I samtal med representanter för elevhälsan framgår att det inte finns någon anställd psykolog, men att det finns möjlighet att köpa in psykologhjälp vid behov. Elevhälsans representanter säger att psykolog inte deltar regelbundet i elevhälsans möten och därför inte kan medverka i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. Elevhälsans personal och rektor uppger att det finns behov av en skolpsykolog i elevhälsans arbete utöver de tjänster som i dag köps in. Läraren med specialpedagogisk kompetens har fått 30 procent av sin lärartjänst avsatt för att arbeta som specialpedagog på skolan. Av intervjuer med elevhälsan och lärare framgår att förutom att delta i elevhälsans möten används tiden till att i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan bland annat göra specialpedagogiska utredningar, ge lärare metodhjälp i

undervisningen, delta i utarbetande av åtgärdsprogram, stötta enskilda elever mm. Av lärarintervjuerna framgår att insatserna som läraren med specialpedagogisk kompetens gör är uppskattade av såväl lärare som elever. I intervjuer med lärare och rektor framkommer dock att behovet av specialpedagogiska insatser på skolan är betydligt större och den tid som avsatts för detta inte räcker till att tillgodose behovet.

Av intervjuer med elevhälsan framgår att elevhälsan vanligtvis inte arbetar förebyggande. Elevhälsan är exempelvis inte involverade i arbetet med att utarbeta och följa upp skolans likabehandlingsplan och planen mot kränkande behandling. I samtal med elevhälsan ges heller inga exempel på annat förebyggande arbete. Elevhälsan uppger att deras möten huvudsakligen handlar om det stödjande arbetet för enskilda elever och beskriver själva att arbetet är mera reaktivt än proaktivt. Detta bekräftas också i samtal med rektorn.

I intervjuer med rektor och personal framkommer att det på gymnasieskolan finns elever med utländsk bakgrund som har svårigheter i skolarbetet och som skulle behöva studiehjälpen på sitt modersmål men som inte ges detta stöd.

Av utredningen framgår att det inte finns tillräcklig tillgång till psykologisk och specialpedagogisk kompetens vid skolenheten. Elevhälsan arbetar inte tillräckligt förebyggande och samtliga kompetenser inom elevhälsan deltar inte i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet som bedrivs. Av utredningen framgår även att alla elever som behöver studiehjälpen på modersmålet inte får detta stöd. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

2 kap. 25 § skollagen

9 kap. 9 § gymnasieförordningen

Omfattning, innehåll och resurstillgång

Bedömning

Hagfors kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med omfattning, innehåll och resurstillgång.

- Övervägande delen av utbildningen på gymnasial lärlingsutbildning ska ske som arbetsplatsförlagt lärande
- Utbildningskontrakt för arbetsplatsförlagt lärande inom den gymnasiala lärlingsutbildningen i gymnasieskolan ska upprättats för varje elev i enlighet med författningarnas krav

- Rektorn ska vid arbetsplatsförlagt lärande besluta om förläggningen av kurser till arbetsplatser och om hur fördelningen av denna förläggning ska göras över läsåren
- För varje elev i lärlingsutbildning ska det upprättas en individuell studieplan

Motivering

Enligt skollagen ska gymnasial lärlingsutbildning i huvudsak vara förlagt till en eller flera arbetsplatser. Enligt gymnasieförordningen ska en elev som går på gymnasial lärlingsutbildning genomföra mer än hälften av sin utbildning som arbetsplatsförlagt lärande (APL). Vidare ska varje vecka som genomförs på en arbetsplats anses motsvara 23 timmars garanterad undervisningstid. Elever på yrkesprogrammen har rätt till minst 2 430 undervisningstimmar om 60 minuter (garanterad undervisningstid). Enligt gymnasieförordningen ska rektorn besluta om hela eller delar av kurser ska förläggas till arbetsplatser och om hur fördelningen över läsåret ska göras. Ett utbildningskontrakt ska enligt skollagen upprättas för varje elev och arbetsplats i lärlingsutbildningen. I utbildningskontraktet ska det bland annat anges vilka delar av utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen och omfattningen av dessa delar. Enligt skollagen ska det för varje gymnasieelev upprättas en individuell studieplan.

Av intervjuer med lärare och elever framgår att de elever som nu går en lärlingsutbildning inom bygg- och anläggningsprogrammet i årskurs 3 hade helt skolförlagd utbildning under årskurs 1. Under årskurs 2 och årskurs 3 har eleverna haft APL tre dagar per vecka och skolförlagd utbildning två dagar per vecka. Gymnasieförordningen anger att en veckas APL ska motsvara 23 undervisningstimmar. Läsåret i Hagfors kommun planeras så att det omfattar 36 veckor (lovveckor som höstlov, sportlov och påsklov frånräknade) för eleverna. Eleverna som går lärlingsutbildning kan därmed få högst 994 undervisningstimmar APL under sin utbildning. Enstaka helgdagar och lovdagar inträffar också på dagar då eleverna är schemalagda på APL vilket ytterligare minskar elevernas APL-tid. Dessutom uppger läraren att en del av elevernas planerade APL-tid går bort då skolförlagda utbildningsinslag ibland kräver elevernas närvaro på skolan. Enligt läraren följer inte skolan upp exakt att eleverna i lärlingsutbildning får minst hälften av sin utbildning genom APL.

Av intervju med rektorn och lärare samt dokumentstudier framgår att rektorn vid Älvstrandsgymnasiet inte har, för alla utbildningar där APL ingår, fattat beslut om hela eller delar av kurser ska förläggas till arbetsplatser och därmed inte heller om hur fördelningen över läsåren ska vara.

Utbildningskontrakt upprättas enligt rektorn för elever i lärlingsutbildning. Av de kontrakt som Skolinspektionen tagit del av framgår dock inte vilka delar av

utbildningen som ska förläggas till den aktuella arbetsplatsen och därmed inte heller omfattningen av dessa delar.

Av intervju med elever och rektorn framgår att eleverna på lärlingsutbildningen saknar individuella studieplaner.

Utredningen visar att elever i gymnasial lärlingsutbildning på Älvstrandsgymnasiet inte genomför mer än hälften av sin utbildning som APL. Med den planering av läsåret och av utbildningen som kommunen och skolan gör kan eleverna få högst 994 undervisningstimmar APL under sin utbildning. Flera av dessa timmar kan dessutom falla bort på grund av bland annat helg- och lövdagar. Detta innebär att lärlingselevernars APL under utbildningen understiger hälften av den garanterade undervisningstiden för programmet som är minst 2 430 timmar. Av utredningen framgår även att rektorn inte för alla utbildningar beslutar om hur förläggning och fördelning av kurser till arbetsplatser över läsåren ska göras och att utbildningskontrakt inte upprättas i enlighet med författningarnas krav eftersom det i dessa inte anges vilka delar av utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen och omfattningen av dessa delar. Utredningen visar också att elever som går lärlingsutbildning saknar en individuell studieplan. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

16 kap. 11, 11a, 18 och 25 §§ skollagen

4 kap. 12 § gymnasieförordningen

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar enligt 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Hagfors kommun en anmärkning.

Trygghet och studiero

Bedömning

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brist med trygghet och studiero.

- Gymnasieskolans plan mot kränkande behandling anger inte de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling det aktuella året

Motivering

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Vidare ska huvudmannen se till att det varje år upprättas en

plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året.

I intervjuer med elever, lärare, rektor uppges i samtliga grupper att elever trivs och att det är ovanligt att kränkningar eller diskriminering förekommer. Dock beskriver samtliga grupper en händelse med nätkränkningar relaterade till skolan som inträffade någon vecka innan Skolinspektionens besök. I intervjuerna med elever, lärare, elevhälsa och rektor uppger samtliga att skolans rutiner och beredskap att hantera akuta situationer fungerat och att kränkningarna upphört. Av dokument och intervjuer med personal framgår att skolan är aktiv och använder sig av föreläsningar och olika material och metoder i arbetet med att förebygga diskriminering och kränkande behandling.

Skolinspektionen har tagit del av Älvstrandsgymnasiets "Plan för att främja likabehandling samt förebygga diskriminering, trakasserier och annan kränkande behandling" som enligt rektorn innefattar skolans plan mot kränkande behandling. Planen är generellt hållen där de skilda förutsättningarna och behoven i de olika utbildningarna och lokalerna där utbildningarna bedrivs inte speglas konkret i de åtgärder som planeras. Det framgår till exempel inte de skilda förutsättningar som gäller för elever på högskoleförberedande program, yrkesprogram med APL och de olika introduktionsprogrammen. I planen tydliggörs vilket ansvar rektor, personal och elever har i arbetet med att förebygga och förhindra kränkande behandling. I planen anges också under olika rubriker ett stort antal aktiviteter av allmän karaktär kopplade till målsättningar. I planen anges dock inga konkreta åtgärder som utgår från aktuella kartläggningar av risker och behov i respektive verksamhet. Av intervjuer med elever och lärare på yrkesprogram framgår också att det i skolans plan mot kränkande behandling saknas åtgärder kopplade till arbetet med att förebygga och förhindra kränkande behandling för elever som har arbetsplatsförlagt lärande (APL).

Av intervjuer med personal och elever på gymnasiesärskolan framgår att personalen tillsammans med eleverna har omarbetat skolans plan och på så sätt skapat en egen plan som är anpassad till den verksamhet som bedrivs vid gymnasiesärskolan. Gymnasiesärskolans plan innehåller konkreta åtgärder utifrån kartläggningar av behoven och har enligt lärarna bidragit till att arbetet mot kränkande behandling på gymnasiesärskolan har integrerats i undervisningen.

Utredningen visar att det i skolans plan mot kränkande behandling som gäller för gymnasieeleverna inte anges vilka konkreta åtgärder som, utifrån kartläggningar av behoven, avses att påbörja eller genomföra under det kommande året. Det har dock inte framkommit annat än att skolans personal har ett ge-

mensamt förhållningssätt i hur elever bemöts samt att de bedriver ett aktivt arbete mot kränkande behandling och Skolinspektionen bedömer därför bristen som mindre allvarlig. Huvudmannen tilldelas en anmärkning och ska avhjälpa bristen.

Författning

6 kap. 6 skollagen

I ärendets slutliga handläggning har undervisningsråd Elisabeth Fogelberg och utredare Ulrika Foss Rudbeck deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Hans Larson
Beslutsfattare

Mats Lindström
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.